

FÖLJ MED FRÅN BÖRJAN I VÅR NYA SKOLA I TRÄDGÅRDSDESIGN

Ett exempel på hur en sluttning kan bli ett blomsterhav.

NY TRÄDGÅRD I **5 STEG**

Bra planering från början sparar både tid och pengar om du planerar en ny trädgård, oavsett om du har köpt en ny tomt eller vill göra om en gammal. Låt det ta tid, i stället för att slentrianmässigt anlägga en gräsmatta och lägga lite sten. Vilka behov har du?

Hus & Hem Trädgård och trädgårdsdesignern Susanne Andersson guidar dig i fem steg till din nya trädgård. Första steget handlar om att rita och samla idéer, ta in prisuppgifter och lägga upp en plan.

1

PLANERA
Rita och samla idéer

2

FUNKTION
Entré och andra praktiska saker

3

BYGG RUM
Golv, väggar och tak

4

VÄXTER
Fint från vår till höst

5

INRED
Njutning och blickfång

En kal och färglös trädgård är som en vit kanvas, där du kan prova dig fram tredimensionellt. Stick ner pinnar för att markera häckar, växter och insynsskydd. Stega upp gångar, gräv ut "dammar", skulptera snö som rabatter och murar.

TÄNK EFTER FÖRE

Vägen till en ny trädgård börjar alltid med att titta, tänka och känna efter. Starta nu, så är du beredd när trädgårdssäsongen börjar.

AV SUSANNE ANDERSSON OCH SOPHIA GENITZ
ILLUSTRATION ANETTE BLÄBERG FOTO SUSANNE ANDERSSON

Fundera över vilka platser som är sköna att vara på i din nya trädgård. Det gäller oavsett om det är en uppvuxen, äldre trädgård eller en helt kal och ny tomt på en leråker.

– Börja med att gå ut och känn in trädgården. Ta med hela familjen och vandra omkring, säger trädgårdsdesigner Susanne Andersson.

Ett tips om du har svårt att se nya möjligheter kan vara att titta från andra hållet, gå längst bort och titta mot huset. I vanliga fall kanske man upplever trädgården från huset och använder ytorna närmast byggnaden.

– Försök lära känna alla vinklar och vrår, kanske upp-

täcker ni en mysig plats och undrar varför ni aldrig varit där tidigare? En nypptäckt mysig vrå kan vara värd att ta till vara på, kanske för en ljugarbänk eller en liten sittplats med bord och ett par stolar, säger Susanne.

Är du nyinflyttad i ett gammalt hus gör du bäst i att bo någon säsong innan trädgården görs om. Då hinner man bo in sig, lära känna de olika delarna och se hur solen vandrar under dagen.

EN KAL, NY TOMT kan vara lättare att designa. Här kan man skapa och bygga upp från start.

– Om ni har ett nytt hus är

det extra viktigt att fundera några varv kring vad ni vill ha tomten till, säger Susanne. Vandra omkring och leta efter blickfång utanför tomten, som ni kan spara och göra något av.

Sedan handlar det om att samla idéer. Vad gillar du? Vad har huset för stil?

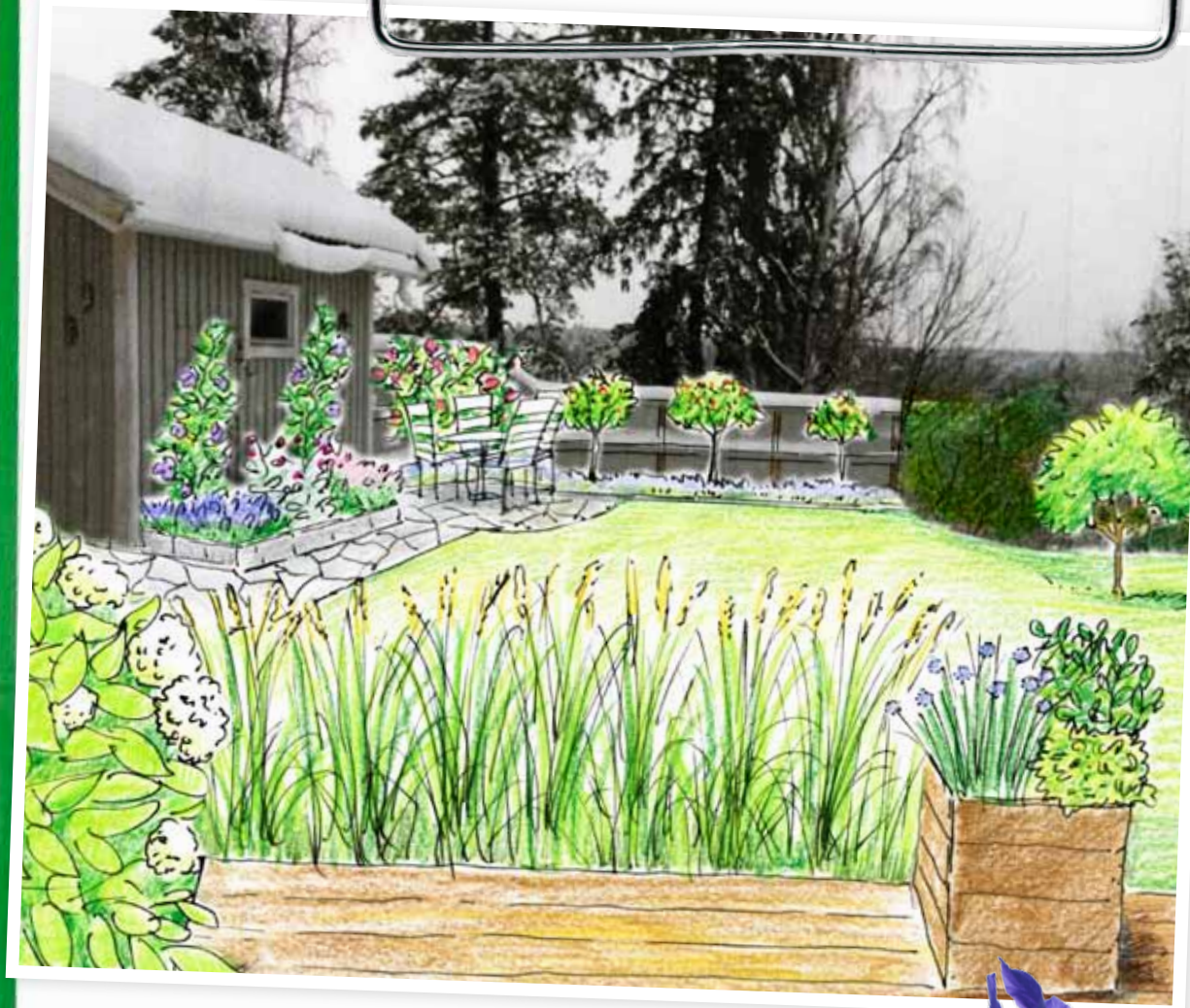
– Självklart blir det ofta mest lyckat då trädgården är i harmoni med huset, men det är ju också människor som bor där – det är ett hem och trädgården ska passa dem, säger Susanne.

Man behöver inte slaviskt anlägga en funkisträdgård för att man bor i ett funkishus och en sekelskiftesvilla kan visst ha japanskt inspirerade inslag

i trädgården, men kanske ska man prova sina vildare idéer en bit bort från snickarglädjen och satsa på harmoni närmast huset. ❁

TRÄDGÅRD EXPERTEN

Trädgårdsdesignern **Susanne Andersson** brinner för att ge människor de råd de behöver för att skapa sin drömträdgård. Hon bor i Järfälla utanför Stockholm.

Testa dina designidéer genom att rita på fotografier. Fotografera trädgården i vinterskrud. Skriv ut bilderna på vanligt kopieringspapper så kan du rita in dina idéer med färgpennor.

Återanvänd och flytta

❁ Återanvänd växter. De flesta mindre växter går att flytta på och kan användas även i den nya trädgården. En del buskar och träd, som enar och magnolia, är kinkigare att få att trivas på en ny plats och större träd är nästan omöjliga att flytta.

❁ Undvik att flytta jordmassor från tomten. Försök att om möjligt omfördela massorna, det är billigare. Det som kostar mest är att flytta schaktmassor och frakta bort dem. Många önskar sig en plan tomt utan nivåskillnader, men det kan vara värt

att tänka över det en extra gång. Om ni absolut vill schakta ut sparar det pengar om schaktmassan kan användas någonstans på tomten.

Iris tillhör de perenner man kan dela och återanvända på nya platser i trädgården.

5 SÄTT FÖR ATT SE NYTT

1 Använd dig av snön. Vintern är en perfekt tid att sätta i gång med planeringen. Använd snön för att trampa upp stigar som du vill ha dem, testa hur en vindlande gång passar i stället för en rak. Forma snön till tänkta rabatter, murar eller buskar. Stick ner bambupinnar eller annat för att markera en häck eller annan avgränsning.

2 Ta med trädgårdsslangen och lägg ut den där du tänker dig en ny rabatt, en grusgång eller en häck.

3 Köp giftfri marksprej och måla ut markeringslinjer.

4 Om du planerar en häck, markera med käppar i den höjd du har tänkt dig.

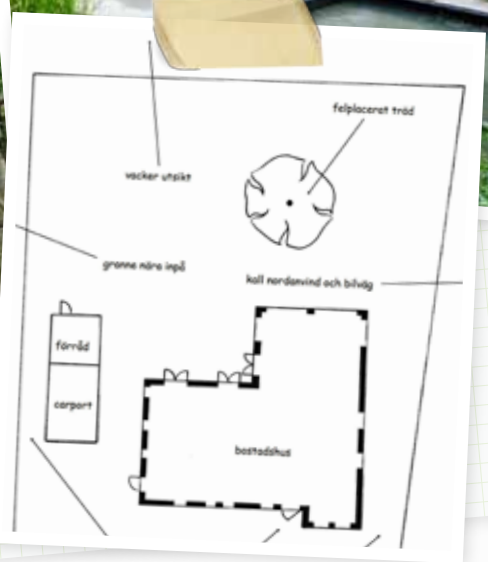
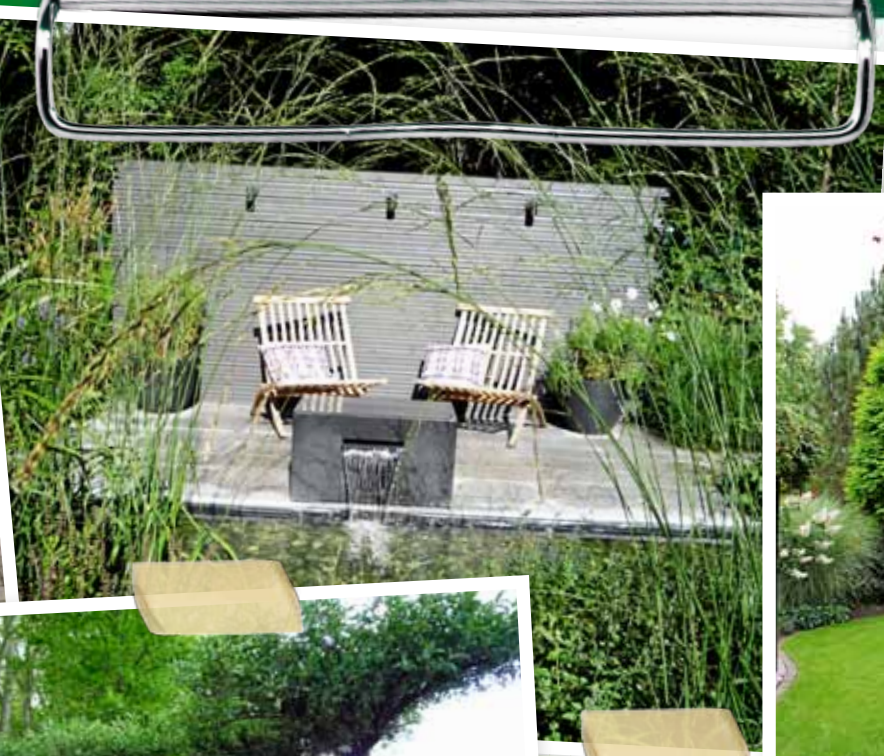
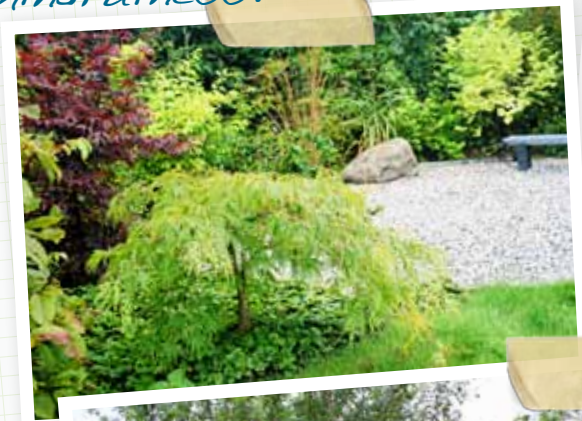
5 En ny struktur som en spaljé, eller en liten bod kan du testa genom att spika ihop en ram av plankor i samma mått och ställa på den tänkta platsen.

1
PLANERA
Rita och samla idéer

Lummig mindfulness!

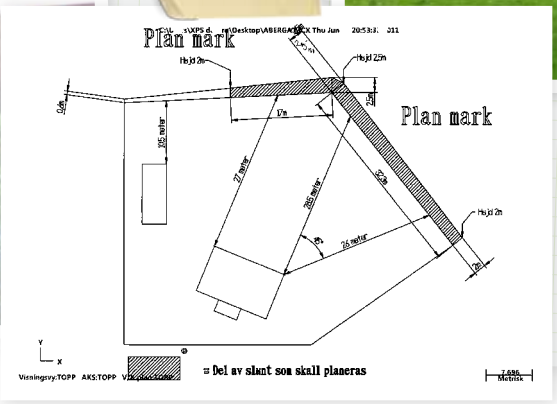
Minimalistiskt!

Avslappnande

Präriekänsla

Rolig entré

Ny form

Så här kan en tomtriting se ut, som man beställer från kommunen och själv jobbar vidare med.

En skalenlig ritning sparar tid när du ska skapa en ny trädgård. I del 2 av trädgårdsskolan börjar vi skissa.

Rum i grönskan

RITA OCH SAMLA IHOP

Samla ihop all information du har om din trädgård – ritningar, foton, minnesbilder. När det våras sparar du massor med tid om du har en bra ritning att utgå från.

1 Gör en skalenlig ritning. Har du ingen ritning över tomten kan du beställa från Lantmäteriet eller kommunen. Då slipper du mäta upp allt själv. De flesta villaträdgårdar är mellan 600 och 1 200 kvadratmeter och går oftast att få in på ett A3-papper i skala 1:100, där 1 centimeter motsvarar 1 meter. Det betyder att de mått du mäter upp i trädgården delas med 100.
2 Rita in och lista. Ta med allt som finns i trädgården – hus, uthus, bergsknallar, uteplatser och så vidare. Ta inte med sådant som är lätt att ändra på, som soptunnor och gångar, då finns risken att ni i stället för att tänka nytt fastnar i deras placeringar.

Ange väderstreck, så att du vet hur solen rör sig under dagen. Kopiera upp flera grundritningar, så att du sedan kan testa dig fram.
3 Ta reda på odlingszon, vilken jord ni har och vilka planteringsdjup som gäller. Det gör ni genom att gräva här och där eller sticka ner ett järnspekt en dag då det har regnat och marken är mjuk. Ta upp lite jord i handen och känn på den. Är det lera går den att rulla som modellerar. Sandig jord faller isär. Det går också att skicka in jordprover till laboratorium för analys. Då kan du även få veta till exempel pH-värde och vilka näringsämnen jorden innehåller.

4 Skriv en önskelista. Vilka funktioner ska trädgården rymma? Vad vill du kunna göra där? Önskas plats att odla, sociala ytor, plats för lek, parkeringsplats? Hur insynsskyddad ska trädgården vara? Fundera över vad ni vill kunna göra i trädgården. Ofta vill man ha plats att umgås, relaxa, vara privat, leka, odla och dessutom kunna njuta av vackra blickfång. Vilka av dessa önskingar är viktigast och vilka är man beredd att stryka om platsbrist eller budget tvingar en till begränsningar. Klipp ut bilder ur tidningar och printa ut från webben på sådant som faller dig i smaken. Gör ett collage, eller en tankekarta med bilder, färger och material som sätter stilen under planeringen och visar att "det är hit vi vill".

5 Lista problemområden. Finns det platser där insyn är ett problem, finns det något som bör döljas, en soptunna eller en kompost kanske? Har tomten områden som är skuggiga eller mycket soliga eller kanske har stora nivåskillnader? Skriv upp allt du kommer att tänka på – lösningarna. Logistikproblem? Var krävs det belysning? Kanske är det så att gäster har svårt att hitta entrén och hamnar vid grovvingången. Då måste entrén göras tydligare.

1 PLANERA Rita och samla idéer

TA HJÄLP MED DET SOM ÄR SVÅRT OCH TUNGT

✦ Det mesta i trädgården kan man göra själv, men det finns avancerat arbete man bör eller till och med måste anlita en professionell yrkesman för.
✦ När det gäller trädgårdsbelysning som drivs av starkström krävs det att du anlitar elektriker. Enklare, flyttbar

växtbelysning som drivs av svagström, kan du däremot installera själv. (Läs mer på sidan 38).
✦ Markanläggning är ett annat avancerat arbete. I större delen av landet får vi tjäla på vintern och det är mycket viktigt att underarbetet är rätt utfört.

Marken ska täckas med duk och dräneras med grus och sand, annars expanderar fukten under stenen när marken fryser till. Man riskerar att beläggningen eller stenvallen spricker, sjunker, eller kalvar. Dessutom lämnar entreprenörerna försäkringar och garantier som gäller

om det ändå skulle bli problem längre fram. Har du själv utfört arbetet är det bara att börja om ifall det blir problem.
✦ Många tyngre jobb kan du däremot göra själv med rätt maskin. Du kan till exempel hyra in en liten grävare, jordfräs eller stubbfräs.

Tänk pris redan nu

Det är bra att redan från början räkna på kostnaderna för olika typer av professionell hjälp, material och växter. Här är några exempel på kostnader.

Trädgårdsdesign: En idéskiss med formgivning av en trädgård på upp till 1 200 kvadratmeter kostar omkring 10 000 kr. Sedan tillkommer kostnader för växtlista, belysningsplan,

skisser på pergola eller förslag på stenmaterial. Rådgivning på plats av en trädgårdsdesigner kostar cirka 1 000 kr/ timme.
Sten- och plattläggare: 400–600 kr/timme, el. 200–300 kr/kvm.

Elektriker, för utebelysning: 750 kr/timme.
Altan, 100 kvm trä: Arbetskostnad, ca 160 timmar á 500 kr, 80 000 kr (ev ROT-avdrag avgår med 40 000 kr). Material: ca 25 000 kr.

Maskinhyra: Liten grävmaskin, ca 2 000 kr/dag. Plattlyft, ca 100 kr/dag. Stubbfräs, från 1 350 kr/dag.
Färdig gräsmatta: Gräs på rulle kostar från 30 kr/kvm. Frakt tillkommer

liksom ofta en pallkostnad om 100 kr/pall för upp till 75 kvm gräsmatta.
Färdig bokhäck: 150–175 cm hög, ca 1 200 kr/meter.